

Marjeta Kovač¹, Gregor Jurak¹, Jernej Kapus¹ in Dorica Šajber^{1,2}

Kompetentnost strokovnega kadra je ključna za učinkovito izvajanje plavanja v slovenskem vzgojno-izobraževalnem sistemu

Izvleček

V slovenskem vzgojno-izobraževalnem sistemu že vrsto let skrbimo, da lahko vsi učenci postanejo plavalci. Vsebine plavanja so umeščene v vrtčevsko področje Gibanje in učni načrt za osnovnošolski predmet šport, država pa sofinancira tudi tečaje za neplavalce v zadnjem vzgojno-izobraževalnem obdobju ter v srednji šoli. Šole poskrbijo za poučevanje plavanja na več ravneh in v več organizacijskih oblikah, ki jih sofinancirajo tudi lokalne skupnosti prek nacionalnega programa Naučimo se plavati. Ena najtežjih organizacijskih nalog za vrtce in šole je, kako zagotoviti dovolj strokovno kompetentnega kadra za poučevanje plavanja. V prispevku pojasnujemo, kdo lahko v Sloveniji poučuje plavanje skladno z zakonodajo, in svetujemo vrtcem, šolam ter političnim odločevalcem, kako naj zagotovijo dovolj strokovnega kadra za poučevanje te življenjsko pomembne veščine.

Ključne besede: plavanje, učni načrt, poučevanje, kompetentnost, strokovni kader.

Fotografija: Niko Slana

The competence of professional staff is key to the effective implementation of swimming in the Slovenian educational system

Abstract

In the Slovenian educational system schools have been making sure that almost all students can become swimmers. Swimming contents are placed in the kindergarten area Movement and curriculum for Physical education at primary school, while the state also co-finances courses for non-swimmers in the last triennium of primary schools and in secondary schools. Schools provide multi-level swimming teaching in multi-organisational forms, which are also co-financed by local communities through the national programme Let's Learn to Swim. The most difficult organisational tasks for kindergartens and schools are how to provide sufficient professionally competent staff to teach swimming. The paper explains who can teach swimming in Slovenia according to law and advises kindergartens, schools and political decision-makers on how to provide sufficient professional staff to teach this vital skill.

Key words: swimming, curriculum, teaching, competence, professional staff

¹Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport

²Plavalna zveza Slovenije

■ Uvod

Z modelom poučevanja plavanja, ki smo ga v Sloveniji dograjevali več kot petdeset let, smo dosegli zavidljivo stopnjo znanja plavanja med šolsko populacijo (*Informator 2022/23, Šport mladih*, 2022; Kolar idr., 2010; Kovač in Jurak, 2012). Sistematičnost posameznih stopenj poučevanja plavanja, natančna določenost učenčevih dosežkov po opravljeni posamezni stopnji, uspešno prepletanje šolskega obveznega in interesnega programa ter projektov nacionalnega programa športa v Republiki Sloveniji, ustrezni sistemski ukrepi v preteklih letih in javno sofinanciranje (Kolar idr., 2010) ter dovolj kakovostne, vsem dostopne strokovne podpore (spletno gradivo *E-učenje plavanja*, spletna revija *SLOfit nasvet*) so tisti dejavniki, zaradi katerih je bil model poučevanja plavanja v Sloveniji predstavljen na evropski ravni kot vzorčen primer načrtovanja in implementacije tovrstnih sistemov (Kovač idr., 2007). Po poročilu Zavoda za šport RS Planica (Grujić, 2021) je bilo v šolskem letu 2018/19 (pred epidemijo COVID-19) preverjenih 82,8 % šestošolcev, med njimi pa je bilo 91,8 % plavalcev, po 15-urnih tečajih za neplavalce pa je bil ta delež 92,7 %.

Zaradi varnostnega pomena znanja plavanja in njegovih drugih pomembnih vplivov na človeka (Jurak in Kovač, 1998; Kapus idr., 2006) so standardi znanja plavanja v učnem načrtu za športno vzgojo za osnovno šolo (Kovač idr., 2011) v primerjavi s tistimi pri drugih športnih vsebinah določeni najbolj natančno, prav tako pa so določene organizacijske oblike, v katerih šole izpeljejo plavalni program (priporočeni plavalni tečaj v vrtcu ali 1. razredu; obvezni 20-urni plavalni tečaj za vse učence kot del rednega pouka športne vzgoje v 2. ali 3. razredu; obvezno preverjanje znanja plavanja v 6. razredu osnovne šole; priporočeni 15-urni plavalni tečaj za neplavalce v zadnjem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole in v srednji šoli). Obseg plavalnih vsebin ostaja približno enak kot v učnem načrtu športne vzgoje (takrat imenovane telesne vzgoje), ki je veljal od leta 1984 do leta 2007 za program osemletnega šolanja (*Program življenja in dela osnovnih šol*, 6. zvezek: *Telesno-vzgojno in zdravstveno-vzgojno izobraževalno področje*, 1984), zahteve po natančnem stopenjskem usvajanju znanja in obveznost izpeljave vsebin med poukom športne vzgoje v obliki tečaja pa so bile prvič vključene v učni načrt, ki je bil sprejet leta 1998 za program devetletne

osnovne šole (Kovač in Novak, 1998). Največja finančna podpora države za šolo v naravi s plavalnimi vsebinami in uvrstitev vsebin plavanja v izbirni predmet Šport pripomorejo, da večina otrok v celotnem osnovnošolskem programu postanejo plavalci, ob primerni organizaciji pa lahko svoje znanje plavanja še nadgradijo, kar jim zagotavlja ustrezno varnost tudi pri drugih, danes vse bolj zanimivih priložnostnih dejavnostih na vodi, v njej ali pod njo.

■ Cilji in vsebine plavanja v osnovnošolskem učnem načrtu za predmet šport

V učnem načrtu za telesno vzgojo iz leta 1984 (*Program življenja in dela osnovnih šol*, 6. zvezek: *Telesno-vzgojno in zdravstveno-vzgojno izobraževalno področje*, 1984) je bilo opredeljeno, da je treba vsakega učenca naučiti plavati do take stopnje, da se varno in rad ukvarja z dejavnostmi v vodi. Učenci naj bi tudi znali pomagati slabšim plavalcem, boljše plavalce pa naj bi naučili reševati ponesrečenca. Sicer dobra opredelitev zaradi organizacijskih nedorečenosti ni zagotavljala ustreznega udejanjanja, saj vse šole niso izvajale programa, ker ta ni bil vključen v redni pouk športne vzgoje. Učni načrt za športno vzgojo, sprejet leta 1998 (Kovač in Novak, 1998), in posodobljen učni načrt (Kovač idr., 2011) program plavanja zelo natančno umeščata v devetletno obvezno šolanje. Tako je eden od najpomembnejših ciljev športne vzgoje, da naj bi ob koncu prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja vsi učenci preplavalili 25 metrov v poljubnem načinu (Kovač idr., 2011, str. 32). Šole morajo zato organizirati obvezni 20-urni plavalni tečaj v 2. ali 3. razredu kot del rednega pouka, kar pomeni, da ga izvedejo v sklopu za vse učence obveznih 105 ur predmeta šport. Poleg tega lahko vrtci in šole v 1. razredu pri rednem pouku ali interesnih programih organizirajo tudi 10-urni plavalni tečaj. Običajno ga ponudijo v predšolskem obdobju v okviru športnega programa Mali sonček, prvošolcem pa v sklopu športnega programa Zlati sonček, ki sta del Nacionalnega programa športa v Republiki Sloveniji 2014–2023 (2013). Tečaje sofinancirajo lokalne skupnosti in Zavod za šport RS Planica (*Informator 2022/23, Šport mladih*, str. 13).

V šoli v naravi, ki jo šole organizirajo običajno v 4. ali 5. razredu (če se je učenec

ne udeleži, mora šola zanj organizirati primerljiv program v šoli), učenci izpopolnijo znanje plavanja in izboljšajo plavalno vzdržljivost, tako da ob koncu drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja dosežejo slovensko merilo znanja plavanja: *Učenec preplava 50 metrov. Plava lahko v preprostih oblikah plavanja ali v uporabnih plavalnih tehnikah ali v plavalnih tehnikah. Nalogo začne s skokom v vodo, plava v eno smer 25 metrov, se med plavanjem brez dotika stene obrne in plava proti cilju. Med plavanjem drugih 25 metrov se plavalec v sredini plavališča ustavi in opravi t. i. vajo varnosti – iz ležečega prsnega položaja preide skozi pokončni v ležeči hrbtni položaj, v tem položaju se obdrži 3 sekunde ter se vrne nazaj skozi pokončni v ležeči prsni položaj, nakar nadaljuje s plavanjem do cilja* (*Informator 2022/23, Šport mladih*, 2022, str. 15; Kapus, 2018). Po različnih podatkih večina osnovnih šol izpelje šolo v naravi s plavalnimi vsebinami v 5. razredu v petih dneh (Drevenšek in Kovač, 2019; Kresal, 2006), prevladujejo pa izvedbe ob morju (77%), ostale pa organizirajo v slovenskih termalnih zdraviliščih (Drevenšek in Kovač, 2019). Ob koncu drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja morajo šole poznati plavalno znanje vseh učencev. Za neplavalce lahko osnovne šole v zadnjem vzgojno-izobraževalnem obdobju in srednje šole kadar koli v okviru rednega pouka ali interesnih dejavnosti izpeljejo dodatne plavalne tečaje, ki jih sofinancira Zavod za šport RS Planica (*Informator 2022/23, Šport mladih*, 2022, str. 13).

Za učence, ki si želijo izpopolniti svoje plavalno znanje, lahko šole, ki imajo pogoje (svoj bazen ali bazen v neposredni bližini), organizirajo v zadnjem vzgojno-izobraževalnem obdobju tudi izbirni predmet *izbrani šport – plavanje*, vsebine plavanja in dejavnosti v vodi, na njej ali pod njo pa so lahko vključene tudi v izbirna predmeta šport za zdravje in šport za sprostitev (Kovač in Jurak, 2012). Vsako leto lahko šole organizirajo tudi plavalne športne dni (Kovač idr., 2011), učencem pa lahko ponudijo plavalne vsebine tudi v okviru interesnih programov ali počitniških tečajev. Svoje znanje lahko učenci preizkusijo na šolskih plavalnih tekmovanjih, ki potekajo od regijske do državne ravni (*Informator 2022/23, Šport mladih*, 2022). Vključijo se lahko tudi v plavalne tečaje ali redno plavalno vadbo zunaj šole, v društvih ali pri zasebnikih, ki ponujajo plavalne programe.

Kljub bolj zavezujoči opredelitvi, kako uresničiti cilje učnega načrta, ki so povezani

s plavalnim znanjem, se vseeno pojavljajo nekatera vprašanja pri izvedbi plavalnih vsebin. Šolska praksa kaže, da imajo šole težave predvsem s kadrom za poučevanje plavanja, saj so normativi za izpeljavo te vsebine strožji, težave povzročajo tudi premajhna kompetentnost razrednih učiteljev, ki bi morali izpeljati program poučevanja plavanja v 2. ali 3. razredu osnovne šole, ter njihova nedorečena vloga, pa tudi različne interpretacije pravilnikov, ki urejajo to področje, in okrožnic pristojnega ministrstva. Pričujoč sestavek še bolj natančno pojasnjuje okrožnico pristojnega ministrstva o poučevanju plavanja in smučanja v osnovni šoli (izdano 11. aprila 2022), ki je dostopna na spletnih straneh Zveze društev športnih pedagogov Slovenije.

■ Kdo lahko poučuje plavanje v slovenskem vzgojno-izobraževalnem sistemu?

- 1) V slovenskem vzgojno-izobraževalnem sistemu (tako v vrtcu, osnovni in srednji šoli) lahko poučuje plavanje učitelj športa/športne vzgoje, ki je končal izobraževanje na področju športne vzgoje in mu pridobljeni naslov (profesor športne vzgoje ali magister profesor športne vzgoje) omogoča poučevanje predmeta šport oziroma športna vzgoja skladno s šolsko zakonodajo (*Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole, 2022; Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnih programih gimnazije, 2022; Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v poklicnem in strokovnem izobraževanju, 2022; Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, 2022*).
- 2) V vrtcu lahko plavanje poučuje vzgojitelj predšolskih otrok (*Pravilnik o izobrazbi vzgojiteljev predšolskih otrok in drugih strokovnih delavcev v programih za predšolske otroke in v prilagojenih programih za predšolske otroke s posebnimi potrebami, 2022*), saj je prilagajanje na vodo in učenje osnov plavalnih tehnik vsebina Kurikuluma za vrtce (Bahovec idr., 1999). Pridobljeni naslov naj bi dokazoval, da je vzgojitelj predšolskih otrok v procesu izobraževanja dosegel stopnjo, ko je sposoben samostojno

izvajati vsebine uradnega programa, tj. Kurikuluma za vrtce.

- 3) V osnovni šoli do vključno 5. razreda lahko plavanje poučuje učitelj razrednega pouka, saj je prilagajanje na vodo in učenje osnov plavalnih tehnik vsebina učnega načrta za predmet šport (Kovač idr., 2011). Zaključeno univerzitetno oziroma magistrsko izobraževanje naj bi dokazovalo, da je razredni učitelj v procesu izobraževanja dosegel stopnjo, ko je sposoben izvajati vsebine učnega načrta predmeta šport od 1. do 5. razreda (*Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole, 2022*).
- 4) V osnovni šoli lahko poučuje kot drugi učitelj v 1. razredu tudi vzgojitelj predšolskih otrok (*Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole, 2022; Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, 2022*), kar pomeni, da lahko izvaja tudi program plavanja prvošolcev, če ga šola uvrsti v svoj letni delovni načrt, učitelj, ki poučuje predmet šport, pa v svojo letno pripravo na pouk, če program poteka znotraj rednih ur predmeta.
- 5) Ker so normativi za velikost vadbene skupine zaradi zahtevnosti poučevanja plavanja nižji (največ 8 učencev neplavalcev in 12 učencev plavalcev v vadbeni skupini) (*Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole, 2022*), šola potrebuje za izvedbo programa tudi druge, običajno zunanje sodelavce. Ti morajo imeti ali:
 - izobrazbo športne smeri (program športna vzgoja oziroma drug program na področju športa (športno treniranje in kineziologija na Univerzi v Ljubljani, Fakulteti za šport; aplikativna kineziologija na Univerzi na Primorskem, Fakulteti za vede o zdravju, športno treniranje na Univerzi v Mariboru)), ki zagotavlja, da so udeleženci izobraževanja med študijem pridobili kompetentnost za poučevanje plavanja z opravljenim predmetom s področja plavanja ali si pridobili usposobljenost in naziv strokovni delavec 1 – športno treniranje – plavanje) ali
 - usposobljenost na področju plavanja skladno z zakonodajo na področju športa (strokovni delavec 1 ali strokovni delavec 2), ki si jo pridobijo pod

okriljem Plavalne zveze Slovenije in s katero dokazujejo kompetentnost za poučevanje plavanja. Obenem morajo biti vpisani tudi v razvid športnih delavcev pri ministrstvu, pristojnem za šport.

■ Ali ustrezna stopnja in smer izobrazbe res vedno zagotavljata kompetentnost vzgojiteljev predšolskih otrok in razrednih učiteljev za izpeljavo plavalnega programa?

Obstaja razlika med formalno pridobljeno izobrazbo, ki jo določa za delo v vzgojno-izobraževalnem sistemu šolska zakonodaja, in kompetentnostjo (Kovač in Jurak, 2022). Strokovni delavci so se namreč šolali v različnih obdobjih, izobraževalni programi pa se večkrat spreminjajo. Tako imajo vsi vzgojitelji predšolskih otrok ali učitelji razrednega pouka sicer končano ustrezno izobraževanje, kar naj bi zagotavljalo, da znajo, vsaj na formalni ravni, poučevati vse vsebine uradnih programov (Kurikuluma za vrtce in učnega načrta za predmet šport v osnovni šoli). Vendar vsi niso imeli v svojih izobraževalnih programih vsebin poučevanja plavanja ali pa so med svojim izobraževalnim procesom to večino poučevanja usvojili v premajhni meri, da bi lahko bili kompetentni za njeno varno izvedbo. Zato je pri izvajanju plavalnih vsebin potrebna kritična presoja vodje tečaja oziroma šole v naravi, ali je vzgojitelj oziroma razredni učitelj res dovolj kompetenten za poučevanje plavanja in morebitno reševanje iz vode. Njihovo kompetentnost se namreč lahko preverja tudi v primeru, če bi prišlo do kakšnega neljubega dogodka med poučevanjem plavanja in posledično do sodnega postopka.

■ Kako lahko šola zagotovi dovolj lastnega strokovnega kadra za poučevanje plavanja?

Ravnatelj, pristojno ministrstvo za izobraževanje in fakultete, ki izobražujejo pedago-

ške kadre, bi morale zagotoviti, da vzgojitelji predšolskih otrok, razredni učitelji in učitelji drugih predmetov, ki se udeležujejo šol v naravi, pridobijo ustrezne kompetence na tem področju. Tako vrtci in osnovne šole ne bodo imele večjih težav s plavalnim poučevanjem.

Navajamo tri možnosti, ki jih za vzgojitelje predšolskih otrok, razredne učitelje kot tudi za učitelje drugih predmetov ponuja Plavalna zveza Slovenije:

1. Vzgojitelji predšolskih otrok in razredni učitelji se lahko vključijo v krajši tečaj spopolnjevanja, kjer bodo dobili dodatna znanja in kompetence za poučevanje plavanja, ne pa tudi strokovnega naziva strokovni delavec 1 – športno treniranje – plavanje (učitelj plavanja), ki je prva stopnja usposobljenosti za delo na področju športa skladno s športno zakonodajo (*Pravilnik o usposabljanju strokovnih delavcev v športu*, 2018; *Zakon o športu*, 2022). Dobili bodo tudi točke za napredovanje v naziv. S temi tečaji naj bi Plavalna zveza Slovenije začela v letu 2023, a žal na razpisani seminar v marcu ni bilo dovolj prijav.
2. Ker so si v preteklosti številni vzgojitelji predšolskih otrok, razredni učitelji in učitelji drugih predmetov že pridobili naziv vaditelj plavanja po starem Zakonu o športu iz leta 2000, ki pa po novi športni zakonodaji (*Pravilnik o usposabljanju strokovnih delavcev v športu*, 2018; *Zakon o športu*, 2022) ne ustreza zahtevam prve stopnje usposobljenosti, Plavalna zveza Slovenije še vedno omogoča s programi dousposabljanja prehod iz nekdanjega naziva vaditelj plavanja v naziv učitelj plavanja (strokovni delavec 1 – športno treniranje – plavanje).
3. Seveda se lahko vsaka polnoletna oseba s končano najmanj poklicno srednjo šolo (npr. nekdanji učenci šole, starši učencev) vključi v programe usposabljanja Plavalne zveze Slovenije za naziv strokovni delavec 1 – športno treniranje – plavanje.

Če vzgojitelji predšolskih otrok, razredni učitelji in učitelji drugih predmetov pridobijo naziv strokovni delavec 1 – športno treniranje – plavanje, imajo formalno dokazilo o svoji kompetentnosti in usposobljenosti za izvajanje programov poučevanja plavanja tudi zunaj vzgojno-izobraževalnega sistema (v plavalnih društvih, v okviru različnih humanitarnih organizacij, ki ponujajo letovanja s plavalnimi vsebinami, pri

zasebnikih, ki ponujajo programe plavalnega poučevanja). V tem primeru morajo biti vpisani v razvid strokovnih delavcev na področju športa (*Zakon o športu*, 2022) pri pristojnem ministrstvu za šport (zaradi zamudnosti postopkov trenutno zadostuje že prošnja za vpis v razvid). Vsa dodatna pojasnila glede usposabljanja, termine seminarjev in odgovore na najpogostejša vprašanja lahko vsak najde na spletnih straneh Plavalne zveze Slovenije.

■ Ali lahko pri poučevanju plavanja v šolskem sistemu sodelujejo študenti študijskih programov na področju športa, predšolske vzgoje in razrednega pouka?

Študenti prvostopenjskih študijskih programov športne smeri, ki jih je pristojno ministrstvo določilo kot ustrezne za pridobitev kompetenc za delo na področju športa (*Seznam študijskih programov, ki dajejo kompetence za delo na področju športa*, b. d.), lahko samostojno izvajajo poučevanje plavanja v šolah, a le, če imajo ustrezno usposobljenost (pridobljen naziv strokovni delavec 1 – športno treniranje – plavanje). Enako velja za študente pedagoških študijskih programov, ki lahko med svojim študijem pridobijo v okviru predmetov s področja plavanja tudi usposobljenost skladno s sporazumom med pedagoškimi fakultetami in Plavalno zvezo Slovenije. V tem primeru šola sklene s študenti ustrezno pogodbo o delu. **Študenti** pa lahko pomagajo pri poučevanju plavanja v okviru svojega praktičnega pedagoškega usposabljanja (v tem primeru mora **šola** imeti podpisan sporazum s fakultetami), a delajo pod nadzorom svojega mentorja, nikakor pa ne samostojno.

Študenti drugostopenjskega študijskega programa Športna vzgoja imajo že pridobljeno izobrazbo prve stopnje, ki jim omogoča delo na področju športa skladno z *Zakonom o športu* (2022) in sklepom pristojnega ministrstva (*Seznam študijskih programov, ki dajejo kompetence za delo na področju športa*, b. d.). Skladno s svojimi kompetencami, pridobljenimi s končanim prvostopenjskim študijskim programom, lahko samostojno poučujejo plavanje prek

ustrezne pogodbe o delu. Seveda pa lahko poučujejo plavanje tudi v okviru svojega praktičnega pedagoškega usposabljanja (šola mora imeti podpisan sporazum o izpeljavi praktičnega pedagoškega usposabljanja s fakulteto). Študenti drugostopenjskih **študijskih** programov Kineziologija (Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport) in Aplikativna kineziologija (Univerza na Primorskem, Fakulteta za vede o zdravju) pa lahko poučujejo plavanje, če so na prvi stopnji opravili predmete s področja plavanja in tistih splošnih vsebin, ki jih vključujejo programi usposabljanja ter si tako pridobili naziv strokovni delavec 1 – športno treniranje – plavanje.

■ Pri organizaciji poučevanja plavanja v šoli lahko sodeluje tudi odgovorna služba za šport v lokalni skupnosti

Pogosto večje lokalne skupnosti organizirajo 10-urne plavalne tečaje v okviru programov Mali sonček in Zlati sonček oziroma 20-urne plavalne tečaje, ki jih mora šola organizirati v okviru rednega pouka v 2. ali 3. razredu osnovne šole, pa tudi plavalne tečaje za neplavalce v zadnjem vzgojno-izobraževalnem obdobju in v srednji šoli. V tem primeru lokalne skupnosti zagotovijo izvajalca plavalnih tečajev, ki je odgovoren, da imajo njegovi strokovni delavci ustrezno športno izobrazbo oziroma usposobljenost s področja plavanja in so vpisani v razvid strokovnih delavcev na področju športa. Šola lahko sodeluje pri poučevanju s svojimi učitelji pod pogoji, ki smo jih navedli zgoraj, lahko pa so učitelji le spremljevalci otrok. Taka organizacija šolam zelo olajša izpeljavo poučevanja plavanja, saj izvajalec plavalnih tečajev poskrbi ne le za strokovni kader, pač pa tudi za bazen, še vedno pa morajo šole zagotoviti strokovni kader, ki poučuje plavanje v šoli v naravi in na športnih dnevih ter izpelje preverjanje znanja plavanja v 6. razredu.

■ Zaključek

Z opredelitvijo obveznega plavalnega tečaja v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju v učnem načrtu za športno vzgojo v osnovni šoli (Kovač idr., 2011) niso rešene težave plavalnega znanja naših otrok, tem-

več nam to skupaj z drugimi oblikami daje le dobro izhodišče za njihovo reševanje. Še tako dobro zasnovan program ne bo učinkovit, če ga ne bodo izvajali ljudje s primernim strokovnim znanjem in pedagoškimi kompetencami, ki so tudi motivirani za to izjemno naporno in odgovorno delo.

Sistem poučevanja plavanja danes temelji na povezanosti za otroka obveznih (20-urni plavalni tečaj v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju, šola v naravi, športni dan) in interesnih oblik poučevanja ali nadgrajevanja znanja plavanja (plavalni tečaj v vrtcu ali 1. razredu, izbirni predmeti, interesne dejavnosti, plavalna tekmovanja, pa tudi plavalni tečaji ali vadba v društvi oziroma pri zasebnikih). Skladno s tem morata biti povezana tudi sistem organizacije (javni športni zavodi, šole, vrtci, občinske športne zveze, plavalna in druga športna društva) in sistem financiranja (lokalni, državni in družinski proračun) teh dejavnosti. Naloga šol je, da poiščejo v okolju najprimernejše organizacijske in druge rešitve za nemoteno poučevanje plavanja, naloga države pa, da omogoči kadrovske in materialne pogoje za udeležanje začetnega sistema poučevanja plavanja.

Na področju plavalnega znanja naših otrok že vrsto let uspešno združujemo finančna sredstva s področij šolstva in športa, saj je organizacijsko najbolj smiselno, da lokalne skupnosti, ki so ustanoviteljice osnovnih šol, finančno podprejo organizacijo obveznih 20-urnih plavalnih tečajev, v katere so vključeni vsi učenci. Tako daje doseganje predpisanih standardov znanj učnega načrta predmeta šport in uresničevanje programa Naučimo se plavati v okviru nacionalnega programa športa najoptimalnejše učinke. Upamo, da se s prenosom športa na Ministrstvo za gospodarstvo ta pomembna vez ne bo pretrgala.

Omeniti velja še nekatere pobude, ki bi pomembno izboljšale kompetentnost pedagoškega kadra. Strokovnjaki Univerze v Ljubljani, Fakultete za šport že vrsto let predlagajo, da naj bi univerze omogočale pridobitev ustreznih kompetenc za poučevanje plavanja vsem študentom pedagoških študijskih programov v okviru izbirnih predmetov ali pa kot obštudijsko dejavnost, pristojno ministrstvo pa naj bi razpisalo dodatne brezplačne seminarje (kot naročene programe) spopolnjevanja za vzgojitelje predšolskih otrok in razredne učitelje (Kovač in Jurak, 2012).

Svetujemo tudi, da ravnatelj napotijo učitelje na zgoraj omenjena strokovna usposabljanja ali tečaje spopolnjevanja na področju plavanja, ki jih organizira Plavalna zveza Slovenije. Tako si bodo zagotovili dovolj kompetentnih strokovnjakov za poučevanje plavanja v obveznem 20-urnem tečaju plavanja in v plavalni šoli v naravi.

Znanje hitro zastara, marsikaj tudi pozabimo, v določenih spretnostih, ki jih ne uporabljamo pogosto (npr. reševanje iz vode), smo sčasoma manj vešč, zato je treba ustrezno strokovno znanje redno spopolnjevati in nadgrajevati. Priporočamo, da se tako učitelji športne vzgoje, vzgojitelji predšolskih otrok in razredni učitelji udeležujejo seminarjev stalnega strokovnega spopolnjevanja s področja poučevanja plavanja in reševanja iz vode, tisti, ki potrebujejo licenco za poučevanje zunaj vzgojno-izobraževalnega sistema, pa dodatna znanja pridobivajo na vsakoletnih licenčnih seminarjih Plavalne zveze Slovenije vsako tretjo soboto v januarju.

Literatura

1. Bahovec, D. E., Bregar, K. G., Čas, M., Domcelj, M., Saje – Hribar, N., Japelj, B., Jontes, B., Kastelic, L., Kranjc, S., Marjanovič Umek, L., Požar Matjašič, N., Vonta, T. in Vrščaj, D. (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ministrstvo za šolstvo in šport. <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Sektor-za-predsolsko-vzgojo/Programi/Kurikulum-za-vrtce.pdf>
2. Drevenšek, M. in Kovač, M. (2019). Analiza osnovnošolskih šol v naravi s plavalnimi vsebinami. *Šport*, 67(1/2), 9–15.
3. Grujić, S. (2021). *Šport v številkah. Pregled športa v Republiki Sloveniji v obdobju od leta 2016 do 2021*. https://www.zsrs-planica.si/PageFiles/Sport_v_stevilkah_2021_WEB.pdf
4. *Informator 2022/23. Šport mladih*. (2022). https://www.sportmladih.net/wp-content/uploads/2022/08/Informator_2022_23_splet_koncni.pdf
5. Jurak, G. in Kovač, M. (1998). *Morski konjiček, priročnik za učenje plavanja*. Zavod za šport Slovenije.
6. Kapus, J. (2018). *Razlaga dopolnjenih meril za ocenjevanje znanja plavanja in plavalnih sposobnosti. Naučimo se plavati*. Zavod za šport RS Planica. https://arhiv.sportmladih.net/uploads/cms/file/NSP/NSP_prirocnik_oktober_2018.pdf
7. Kapus, V., Štrumbelj, B., Kapus, J., Jurak, G., Šajber Pincolič, D., Vute, R., Bednarik, J. in Kapus, M. (2006). *Plavanje, učenje – slovenska šola plavanja za novo tisočletje*. Fakulteta za šport.
8. Kolar, E., Jurak, G. in Kovač, M. (ur.). (2010). *Analiza nacionalnega programa športa v Republiki Sloveniji 2000–2010*. Fakulteta za šport.
9. Kovač, M. in Jurak, G. (2012). *Izpeljava športne vzgoje. Didaktični pojavi, športni programi in učno okolje*. Fakulteta za šport.
10. Kovač, M. in Jurak, G. (2022). Učiteljski poklic zahteva visoko izobraženega in pedagoško kompetentnega strokovnjaka. *Slofit nasvet*. <https://www.slofit.org/slofit-nasvet/ArticleID/464/U%C4%8Diteljski-poklic-zah-teva-visoko-izobra%C5%BEnega-in-pedago%C5%A1ko-kompetentnega-strokovnjaka>
11. Kovač, M. in Novak, D. (1999). *Učni načrt – izbirni predmet Šport. Program osnovnošolskega izobraževanja*. Urad za šolstvo, Predmetna kurikularna komisija za športno vzgojo.
12. Kovač, M., Strel, J., Starc, G. in Jurak, G. (2007). Physical Education and Education through sport in Slovenia. V G. Klein in K. Hardman (ur.), *Physical Education and Sport Education in European Union* (str. 389–404). Editions Revue EPS.
13. Kovač, M., Markun Puhan, N., Lorenci, B., Novak, L., Planinšek, J., Hrastar, I., Pleteršek, K. in Muha, V. (2011). *Učni načrt. Program osnovna šola. Športna vzgoja*. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_sportna_vzgoja.pdf
14. Kresal, B. (2006). *Analiza ŠVN 2005 – Poročilo MŠŠ*. <http://www.google.si/search?hl=sl&q=Analiza+%C5%A0VN+2005+&btnG=Iskanje+Google&meta=cr%3DcountrySI&aq=f&oq=>
15. *Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji 2014–2023*. (2013). <https://e-uprava.gov.si/download/edemokracija/datotekaVsebina/141875?disposition=inline>
16. *Pravilnik o izobrazbi vzgojiteljev predšolskih otrok in drugih strokovnih delavcev v programih za predšolske otroke in v prilagojenih programih za predšolske otroke s posebnimi potrebami* (Uradni list RS, št. 92/12, 98/12 – popr. in 85/22). <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAVI1474>
17. *Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole* (Uradni list RS, št. 85/22). <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAVI14591>
18. *Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnih programih gimnazij* (Uradni list RS, št. 75/15 in 87/22). <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAVI12514>
19. *Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v poklicnem in strokovnem izobraževanju* (Uradni list RS, št. 48/11, 92/12 in 87/22). <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAVI10817>

20. *Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole* (Uradni list RS, št. 57/07, 65/08, 99/10, 51/14, 64/15, 47/17, 54/19, 180/20, 54/21 in 161/22). <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV7973>
21. *Pravilnik o usposabljanju strokovnih delavcev v športu* (Uradni list RS, št. 49/18). <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV13445>
22. *Program življenja in dela osnovnih šol, 6. zvezek: Telesno-vzgojno in zdravstveno-vzgojno izobraževalno področje* (1984). Zavod RS za šolstvo.
23. *Seznam študijskih programov, ki dajejo kompetence za delo na področju športa*. <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Direktorat-za-sport/Seznam-javnoveljavnih-studijskih-programov-ki-dajejo-kompetence-za-strokovno-izobrazenega-delavca-v-sportu.pdf>
24. *Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja* (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr., 25/17 – ZVaj, 123/21, 172/21, 207/21, 105/22 – ZZNŠPP, 141/22 in 158/22 – ZDoh-2AA). <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO445>
25. *Zakon o športu* (Uradni list RS, št. 29/17, 21/18 – ZNOrg, 82/20 in 3/22 – ZDeb). <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6853>

prof. dr. Marjeta Kovač
Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport
marjeta.kovac@fsp.uni-lj.si